

Зазимко О.В., Кот А.О. Труднощі студентів у дистанційному навчанні // *Science and practice in the era of globalization: Abstracts of I International Scientific and Practical Conference* (January 29 – 30, 2021, Rotterdam, Netherlands). p. 39–41. URL: <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2021/01/I-Conference-Science-and-practice-in-the-era-of-globalization.pdf> (дата звернення: 01.06.2021) (0,2 / 0,1 д.а.) ISBN – 978-9-40361-447-2

ТРУДНОЩІ СТУДЕНТІВ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Зазимко Оксана Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, провідний науковий співробітник лабораторії когнітивної психології Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Кот Альона Олександрівна, студентка II курсу Київський національний торговельно-економічний університет, Україна

Унаслідок карантинної ситуації у світі багато сфер звичного життя перейшло в дистанційний режим. Навчання також не є виключенням. Але разом з цим з'явилися і нові труднощі, з якими постійно стикаються студенти.

Можна виокремити дві основні групи труднощів. Особистісні, тобто ті, які виникають унаслідок індивідуальних психологічних характеристик. А також навчальні труднощі, з якими студенти стикаються безпосередньо під час вивчення та засвоєння матеріалів у дистанційній формі.

Дослідження того, що конкретно стоїть на заваді успішності у навчанні майбутніх фахівців в умовах, що склалися, є актуальною і важливою тематикою сьогодення.

Дистанційне навчання є доволі новим. Тому цей вид навчання потребує глибшого вивчення. Адже прогрес не стоїть на місці, а карантинна ситуація диктує свої правила. Тому зрозуміло, що дистанційне навчання залишиться звичною річчю і в подальшому. На сьогодні виділяється три етапи розвитку дистанційного навчання. Перший етап розпочався з відомих проєктів (PLATO і TICET) на замовлення департаменту освіти США. Базою були: поштові послуги, телебачення, радіо, інформаційні записки, опитування громади,

інтерв'ювання носіїв. Цей час характеризується і методикою Ганьє (педагогічне проектування).

З 2000 року почався другий етап розвитку дистанційного навчання, коли домінуючими технологіями стали: форуми, електронна пошта та конференції. Цей етап зробив ривок уперед, але діючим водночас залишився і біхевіористський підхід (базується на роботах Е.Л. Торндайка, І.П. Павлова, Б.Ф. Скіннера).

Третій етап розпочався з 2008 року. Він базується на змішаній формі навчання. У цей період домінуючими технологіями виступили: блоги, соціальні мережі, вікіпедія, обмін файлами тощо. На сьогодні практично існують дистанційні курси усіх етапів.

На даний час домінує думка, що залежно від особистісних характеристик студенти розуміють і сприймають інформацію, яку потім інтегрують у свої знання. Загалом так стверджують прихильники конструктивістського підходу [1,72]. 40

До індивідуальних особливостей відносяться: своєрідність відчуттів, сприйняття, мислення, пам'ять, уява, особливості інтересів, нахилів, здібностей, темпераменту, характеру особистості, тощо.

Оскільки розуміння світу студента напряму залежить від особистісних характеристик, то виникає потреба в індивідуальному підході до студентів. Необхідність викликана тим, що вплив на особистість зумовлений її «внутрішніми умовами», а дієвий навчальний процес неможливий без урахування цих характеристик [2].

Можна припустити, що при якісно організованому процесі навчання з урахуванням індивідуальних особливостей студентів, буде спостерігатися підвищення якості освіти, рівень підготовки майбутніх фахівців зросте. Раціонально підібрані методи і принципи роботи зі студентами поліпшать ставлення їх до навчання, зменшать можливі труднощі, підвищиться динаміка успішності, що в подальшому, ймовірно, створить зріст пізнавального інтересу та активність особистості студента.

Отже, з метою визначення, які є особистісні та навчальні труднощі студентів під час дистанційного навчання, було проведено дослідження серед 197 студентів, з яких 54,8 % дівчат та 45,2 % юнаків, віком від 17 до 21 року з дванадцяти вищих навчальних закладів України.

Для визначення особистісних характеристик студентів застосовано 16-факторний особистісний опитувальник Р. Кеттелла (1950). Також була

створена анкета з загальними інформативними питаннями, зокрема закрите питання: «Чи стикаєтесь Ви з труднощами під час засвоєння знань при дистанційній формі навчання?» з двома варіантами відповіді; відкрите питання: «Якщо Ви маєте труднощі у засвоєнні знань при дистанційній формі навчання, то з якими труднощами ви стикаєтесь найчастіше?»; закрите: «Як би Ви відзначили рівень Вашої академічної успішності під час дистанційного навчання у порівнянні з очним?» з трьома варіантами відповідей, які фіксують підвищення, пониження чи стабільність рівня успішності.

Для визначення відмінностей груп студентів, які стикаються з труднощами, беручи до уваги особистісні характеристики, скористались дисперсійним аналізом.

Залежними змінними обрано результати, отримані за основними шкалами опитувальника Кеттелла (A, B, C, E, F, G, H, I, L, M, N, O, Q1, Q2, Q3, Q4, MD).

Факторною змінною взято суб'єктивно визначену наявність/відсутність труднощів при дистанційному навчанні.

Факторна змінна має 2 градації:

1 – так, стикаюсь;

2 – особливих труднощів не виникає. Застосування дисперсійного однофакторного аналізу показало значимі результати для декількох змінних.

За шкалою «E» ($N = 197$; $df = 1$; $F = 7,400$, $p \leq 0,05$), яка відповідає тому, наскільки особистість є незалежною, чи піддатливою до всього. За шкалою «B» ($p=0,068$), що відповідає рівню інтелекту та шкалою «N» ($p=0,057$), яка розкриває характеристики «прямолінійність – дипломатичність». 41

Аналіз також показав цікаві результати за шкалою «A» ($F = 2,205$, $p = 0,055$) – відповідає характеристикам «замкнутість – відкритість».

На основі результатів здійсненого аналізу зроблено наступні висновки.

Студенти, які відзначають, що під час дистанційного навчання стикаються з труднощами, характеризуються м'якістю, поступливістю, тактовністю та покірливістю. У цих студентів помічена гірша успішність.

Студенти, які відзначають, що особливих труднощів під час дистанційного навчання не виникає, характеризуються самостійністю, незалежністю, наполегливістю, а іноді навіть конфліктністю. У цих студентів вищий рівень успішності.

Якщо звертати увагу, на помічені тенденції за шкалами «А» та «В», то виходить, що з труднощами найбільше стикаються ті студенти, яким притаманні замкнутість, схильність до об'єктивності, недовірливість та більш низький рівень інтелекту. Студенти, які мають більш високі показники інтелекту за шкалою «В», стверджують, що рівень їх успішності за час дистанційного навчання підвищився порівняно з очним навчанням.

За результатами дослідження за допомогою інформативних питань анкети, можна було з'ясувати у самих студентів: які, на їх думку, труднощі стають на заваді їх навчанням.

Узагальнивши відповіді досліджуваних, можна сказати, що труднощі можуть бути пов'язані як з академічними проблемами навчання (відсутність практики в навчальних аудиторіях, занадто великий обсяг завдань на самостійне опрацювання, проблеми з порозумінням із викладачами, або відсутністю якісного зворотного зв'язку), так і з особистісними характеристиками студентів (наприклад, через свою замкненість, складнощі самоорганізації, відсутність реального спілкування з одногрупниками/викладачами, дотримання режиму тощо).

На основі результатів проведеного дослідження, після виявлення основних видів труднощів (особистісних та навчальних) студентів під час дистанційного навчання, задля поліпшення умов викладання, пониження значимості труднощів та загального підвищення успішності – було створено рекомендації для студентів та викладачів ВНЗ.

Список літератури: 1. Кухаренко В. М. Теорії навчання на сучасному етапі розвитку дистанційного навчання. Харків, 2013. 72 с. 2. Сергєєв С. М, Рощупкін А. О. Урахування індивідуальних особливостей студентів у навчанні та вихованні. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наукових праць. Київ, 2015. № 12 (14). С. 182- 194.